

час базового моніторингу, цільові – під час проблемного. Порівняння фактичних значень з пороговим дозволяє зробити висновок про тенденції у розвитку фінансових результатів, порівняння фактичних значень з цільовими – досягнення мети управління фінансовими результатами. За результатами узагальнення існуючих розробок обґрунтовано відповідні методичні підходи до визначення порогових і цільових значень показників моніторингу фінансових результатів, реалізація яких спрямована на підвищення ефективності та обґрунтованості рішень під час управління фінансовими результатами торговельного підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бланк И. А. Управление прибылью / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр : Эльга, 2002. – 752 с.
2. Власова Н. О. Ефективність формування фінансових результатів підприємств роздрібної торгівлі: монографія / Н. О. Власова, І. Ю. Мелушова. – Х. : ХДУХТ, 2008. – 259 с.
3. Лігоненко Л. О. Дивідендна політика підприємства / Л. О. Лігоненко, Л. В. Клоченок, Н. В. Юрчук. – К. : Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 2000. – 67 с.
4. Ковалёв В. В. Управление денежными потоками, прибылью и рентабельностью / В. В. Ковалёв. – М. : Проспект, ТК Велби, 2007. – 336 с.
5. Роберт С. Хиггинс. Финансовый анализ. Инструменты для принятия бизнес-решений / Analysis for Financial Management. – М. : Вильямс, 2007. – 464 с.
6. Садеков А. А. Регулирование рентабельности в торговом предприятии: монография / А. А. Садеков, А. В. Коструба. – Донецк : ДонГУЭТ, 2000. – 101 с.
7. Фролова Л. В. Функції прибутку: капіталізація / Л. В. Фролова, А. В. Щербак // Капіталізація підприємств та фінансових організацій: теорія і практика: тези доп. міжнар. наук.-практ. конф., 27 трав. 2011 р. ; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2011. – С. 211–212.
8. Шеремет А. Д. Методика финансового анализа / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулин, Е. В. Негашев. – М. : ИНФРА-М, 2005. – 301 с.
9. Економічний аналіз / за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : ПП «Рута», 2003. – 680 с.

УДК 332.8:336.14

РЕФОРМУВАННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ЯК ЗАСІБ НАРОЩЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

В. Ю. Ігнатенко

Житлово-комунальне господарство є соціально важливим підрозділом міського господарства, який забезпечує населення необхідними житлово-комунальними послугами. Однак, незважаючи на значний попит на ці послуги, підприємства місцевого господарства у більшій частині є збитковими, на що впливає ряд причин:

- значний рівень зносу основних фондів, тому виникає нагальна потреба оновити основні фонди і технології;

- відсутність налагодженої співпраці з приватними інвесторами та неможливість залучення приватних інвестицій у житлово-комунальну сферу;

- непослідовна тарифна політика, наслідком якої є постійно зростаюча збитковість підприємств;

- відсутність контролю за якістю послуг зумовлює зниження конкурентоспроможності комунальних підприємств;

- нестача власних і бюджетних фінансових ресурсів, відсутність дієвого механізму

залучення позабюджетних коштів унеможливають технічне переоснащення житлово-комунальних підприємств;

- постійні політичні чвари та спекуляції;
- вплив фінансової кризи на платоспроможність населення збільшує дебіторську заборгованість підприємств.

Проблемам реформування житлово-комунального господарства присвячено багато праць вітчизняних науковців: Н. М. Галазюка [2], О. В. Димченка [3], А. О. Єпіфанова, М. В. Мінченка, Б. А. Дадашева [4], О. А. Кириченко [6], М. Косматенко [7], Л. Г. Ліпича [8], О. Я. Іванкова, І. М. Салуквадзе [9] та ін. Водночас безліч аспектів цього питання залишаються недостатньо висвітленими та потребують подальшого опрацювання.

Метою статті є дослідження проблем житлово-комунального господарства і розробка на цій основі теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо реформування ЖКГ у напрямі зниження навантаження на бюджет і нарощення бюджетного потенціалу регіону.

Недосконалість системи управління житлово-комунальним господарством міст, зволікання з його реформуванням і недостатність коштів спричинили неспроможність підприємств галузі ефективно функціонувати в ринкових умовах і надавати послуги належної якості. На сучасному етапі розвитку економіки України ЖКГ є найбільш технічно відсталою галуззю, проте спроби уряду покращити ситуацію обмежуються нестачею коштів у бюджеті. Відзначимо думку Качала Т. М. про те, що фактичний стан ЖКГ в Україні на даний момент безпосередньо пов'язаний із відрахуваннями підприємств до бюджетів місцевого рівня.

Слід погодитися з думкою О. В. Димченка, що інструментом рішення нагальних і гострих проблем у ЖКГ повинні стати: система цільових програм, інвестиційний менеджмент і нові механізми управління [3, с. 13]. Однак усе це потребує фінансового забезпечення, а відтак, залучення інвестицій у галузь житлово-комунального господарства нагадує замкнуте коло: галузь недофінансовується, через що руйнується житловий фонд і інженерні комуніка-

ції, фінансовим результатом від діяльності є збиток. У свою чергу, збитковість діяльності не сприяє вкладенню інвестицій в підприємство, оскільки кінцевою метою вкладення коштів будь-якого інвестора є отримання прибутку. Відзначимо думку А. О. Єпіфанова, М. В. Мінченка та Б. А. Дадашева, що стан, у якому опинилися ЖКГ регіонів, не задовольняє інтереси жодної зі сторін: споживачів, тому що якість послуг українська низька, а тарифи на них стрімко зростають; підприємства ЖКГ, тому що кризовий стан загрожує зупиненням виробничого процесу; місцеве самоврядування, яке як власник майна не отримує належної віддачі від його використання [4, с. 327]. При цьому зміна ситуації у бік оздоровлення полягає не стільки в державній політиці, скільки в ресурсах на регіональному рівні, в активності самих господарських об'єктів, у діях місцевої влади й громадськості.

Загалом, погоджуємося з думкою І. М. Салуквадзе, що основним завданням реформування ЖКГ є підвищення якості надання послуг споживачам через ринкову конкуренцію підприємств, залучення інвестицій для технічного переоснащення ЖКГ, використання енергозберігаючих технологій, стимулювання населення до створення різноманітних об'єднань для захисту прав споживачів тощо [9].

У ході дослідження, яке було проведено для Європейського банку реконструкції і розвитку, було з'ясовано, що в Україні існує значний потенціал для енергозбереження в існуючому житловому секторі [5, с. 12]. Відомо, що Україна споживає енергоресурси вкрай неефективно, що є пережитком колишнього СРСР, де енергоносії були неймовірно дешевими. Результати розрахунків показують, що з упровадженням енергоефективних заходів в існуючих житлових будівлях України можна технічно досягти енергозбереження в розмірі приблизно 136 млн МВт·год/рік, що становить майже 50 % від фактичного енергоспоживання житловим комплексом. У грошовому вираженні технічний потенціал енергозбереження становитиме майже 29,9 млрд грн (2,6 млрд євро) [5, с. 12].

Важливою проблемою в цій сфері є занижені тарифи, що є нижчими за собівартість послуг, а тому джерелом покриття є додаткові субсидії для населення за рахунок решти споживачів. Цей чинник зменшує мотивацію для інвестування в енергоефективність у житлових будинках, а також додає зайве навантаження на державний і місцевий бюджет. Тому

першим етапом у реформуванні комунального господарства є впровадження прозорої та економічно обґрунтованої системи встановлення тарифів на комунальні послуги (табл.). Такий механізм уже підтвердив свою ефективність у багатьох зарубіжних країнах, зокрема Словаччині, Болгарії, Германії [5, с. 17] та ін.

Таблиця

Реформування місцевого господарства

Етап	Захід
1 етап. Упровадження ефективної тарифної політики на енергетичні ресурси	Перехід від простого підвищення тарифів до їх диференціації з урахуванням якості послуг, стану інженерного обладнання, фактичних витрат виробників і їхніх потреб щодо фінансування капітальних проектів. Нові тарифи мають стимулювати житлово-комунальні підприємства до енергозбереження та скорочення витрат виробництва, а не до їх підвищення, як сьогодні
2 етап. Стимулювання розвитку ОСББ	Затвердження ефективної правової основи для діяльності ОСББ. Розширення прав ОСББ, зокрема, можливість розпорядження прибудинковою земельною ділянкою та використання її як забезпечення фінансових зобов'язань. Спрощення порядку отримання кредитів ОСББ для фінансування капітальних поліпшень і впровадження енергоефективних проектів у житловій сфері
3 етап. залучення приватного сектора до інвестування у місцеве господарство	Законодавче закріплення та використання різних форм залучення приватного сектора до діяльності комунальних підприємств: контракт на виконання робіт; контракт на управління підприємством; оренда (лізинг); концесія; приватизація
4 етап. Використання новітніх технологій для інформування населення	Створення офіційних сайтів комунальних підприємств для інформування населення щодо заборгованості та заходів, що проводяться

Джерело: складено автором.

Враховуючи негативний досвід збиткової діяльності житлово-експлуатаційних комплексів, вважаємо, що роль держави й органів місцевого самоврядування в управлінні приватним житлом має поступово зменшуватися та спрямовуватися до впливу через заохочення. Так відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 11.11.2002 р. № 1521 «Про реалізацію Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку», міські державні адміністрації повинні сприяти створенню об'єднань співвласників багатоквартирних будинків [1]. Проте фактично інформаційно-пояснювальна робота серед громадян щодо позитивного досвіду ОСББ проводиться на низькому рівні. Необхідно ініціювати проведення загальних зборів мешканців будинку, телевізійні, радіопередачі, організовувати роботи громадських приймалень,

публікування статей у газетах, надавати консультативно-методичну, правову допомогу під час створення ОСББ, створювати партнерські відносини між органами місцевого самоврядування і ОСББ, сприяти у відновленні втраченої технічної документації на багатоквартирні будинки, в яких планується створити ОСББ.

Схиляємося до думки авторів, що при створенні ОСББ існують значні проблеми законодавчого характеру [3, 4, 6, 9]. Зокрема, наразі ряд нормативних актів, які визначали порядок встановлення та закріплення меж прибудинкових територій існуючого житлового фонду та надання їх у спільне користування або спільну сумісну власність нині втратили чинність. Необхідно сприяти у визначенні на законодавчому рівні розподілу територій мікрорайону чи його частин із визначенням меж земельних ділянок будинків і споруд на територіях іс-

нуючої забудови, що дасть можливість ОСББ отримати у власність або довгострокове користування прибудинкову територію. Крім того, згідно зі статтею 24 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» колишній власник, на балансі якого перебував багатоквартирний будинок до передачі на баланс об'єднанню, бере участь в організації та фінансуванні першого після передачі на баланс капітального ремонту будинку [1]. Це положення ускладнює створення ОСББ, оскільки потребує вливання коштів колишнього власника, тобто органів місцевого самоврядування, у ремонт, а це додаткові витрати з місцевого бюджету.

Виникає потреба створити розвинуте конкурентне середовище на ринку обслуговування житла та об'єднання співвласників багатоквартирних будинків. На думку О. А. Кириченко та В. С. Нотевського, це дозволить розмежувати функції між замовниками та виконавцями послуг, надати замовникам можливість обирати виконавців послуг на конкурсних засадах та одержати таким чином баланс між якістю й вартістю житлово-комунальних послуг [7, с. 68]. Зокрема, залучення приватного сектора до інвестування у місцеве господарство не тільки сприятиме зниженню навантаження на бюджет, а й стимулюватиме мешканців до співпраці, оскільки це фактично вкладення у їхній добробут. У подальшому рекомендується, щоб державна допомога щодо покращення житлового фонду та впровадження енергоефективних заходів шляхом надання субсидій і інших фінансових механізмів скоріше виступала як стимулююча допомога, ніж як гранти, що покривають більшу частину інвестицій. Проекти, що отримують таку допомогу повинні відбиратися на конкурсній основі та відповідати певним критеріям, серед яких можуть бути енергозберігаючий потенціал, відтворюваність і загальний вплив на мешканців.

Наявні державні та комунальні фонди мають використовуватися для розробки ініціатив, спрямованих на впровадження проектів енергоефективності, що спираються на конкурентний відбір. На нашу думку, необхідно надавати перевагу таким моделям управління, які є ефективними та забезпечують на-

лежне управління, утримання та здійснення поліпшень у багатоквартирних будинках; існує необхідність у розробленні державою та органами місцевого самоврядування механізму стимулювання співвласників до створення об'єднань і відповідального ставлення до їхнього майна. Досвід інших країн підтверджує, що такий підхід є єдиним шляхом, що може забезпечити проведення поліпшень у житловому фонді та впровадження енергоефективних проектів.

Однією з актуальних проблем, яка стоїть на заваді розвитку підприємств ЖКГ, є неплатежі. Н. М. Галазюк, С. С. Іваночко та А. А. Кіпершайн стверджують, що найбільшим боржником за спожиті послуги є населення, при цьому основна причина криється у відсутності жорстких санкцій за несплату отриманих комунальних послуг [2, с. 158]. Погоджуємося з думкою Л. Г. Ліпича та О. Я. Іванкова, що споживачі послуг підприємств житлово-комунального господарства не мають можливості перевірити правильність формування тарифів на послуги, заборгованість зі сплати, не говорячи вже про перевірку та контроль за якістю отриманих послуг [9, с. 8]. А тому першим кроком у подоланні цієї проблеми є створення офіційних сайтів комунальних підприємств для інформування населення щодо заборгованості та заходів, що проводяться, та створення можливості прямого спілкування споживачів із підприємствами щодо сплати коштів (через електронну пошту, он-лайн консультації, форуми та ін.).

Урахування зазначених вище пропозицій дозволить активізувати процес створення ОСББ і сформувати конкурентне середовище, запобігти правопорушенням і сприяти динамічному розвитку житлово-комунальної сфери.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про реалізацію Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2002 р. № 1521 станом на 02.07.2013. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/?uid=1075.1.233>. – Заго-

- ловок з екрана.
2. Галазюк Н. М. Проблеми розвитку житлово-комунального господарства України та основні напрямки їх усунення / Н. М. Галазюк, С. С. Іваночко, А. А. Кіпершайн // Науковий вісник НДТУ. Серія «Економіка, планування і управління галузі». – 2010. – № 20.6. – С. 157–163.
 3. Димченко О. В. Житлово-комунальне господарство в реформаційному процесі: аналіз, проектування, управління: монографія / О. В. Димченко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2009. – 356 с.
 4. Єпіфанов А. О. Управління регіоном: [навч. посіб.] / [А. О. Єпіфанов, М. В. Мінченко, Б. А. Дадашев]; за заг. ред. д-ра екон. наук А. О. Єпіфанова. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 361 с.
 5. Житловий сектор України: правові, регуляторні, інституційні, технічні та фінансові аспекти [Електронний ресурс]: фінальний звіт. Підготовлено для Європейського банку реконструкції та розвитку. Серпень 2011 р. – Режим доступу: http://www.teplydim.com.ua/static/storage_files/files/Market_Assessment_Report%20-%20Final_UKR_2011-08-31.pdf. – Заголовок з екрана.
 6. Кириченко О. А. Державна стратегія реформування житлово-комунального господарства України / О. А. Кириченко, В. С. Хотевський // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 4 (118). – С. 63–70.
 7. Косматенко М. Перспективи реформування житлово-комунальної сфери зі зміною форм власності / М. Косматенко // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2010. – № 4 (7). – С. 75–81.
 8. Ліпич Л. Г. Деякі аспекти реформування житлово-комунального господарства / Л. Г. Ліпич, О. Я. Іванків // Сталий розвиток економіки. Серія: Економіка та управління національним господарством. – 2010. – № 3. – С. 7–10.
 9. Салуквадзе І. М. Житлово-комунальне господарство: держава і регіони / І. М. Салуквадзе // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2012. – № 12 (183). – С. 112–116.

УДК 336.148

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Н. Д. Собкова

З року в рік місцеві бюджети набувають усе більшої ваги як за обсягом фінансових ресурсів держави, так і у розв'язанні соціально-економічних проблем регіонів, де проживає переважна більшість населення України. З огляду на значну кількість місцевих бюджетів в Україні, а також тенденції зростання обсягів і зміни структури місцевих фінансів, необхідно переглянути підходи до організації державного фінансового контролю за їх виконанням.

Слід відмітити, що процес виконання місцевих бюджетів є найважливішою, найскладнішою та найтривалішою стадією бюджетного процесу, від якої залежить забезпечення фінансування пріоритетних галузей економіки,

соціальної сфери, втілення в життя програм і заходів соціально-економічного розвитку регіону та країни загалом. Однак нині виконання місцевих бюджетів здійснюється з порушенням бюджетних процедур і «в ручному режимі». Серед факторів, які негативно впливають на виконання місцевих бюджетів, слід виділити такі:

- відсутність чіткого розмежування повноважень щодо контролю за виконанням місцевих бюджетів, а також відповідальність за виконання бюджетів між розпорядниками бюджетних коштів і державними органами влади на місцях;